

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету
(назва факультету)
проф. Бідзіля Ю.М.

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 «Освіта»
Спеціальність	014 «Середня освіта»
Предметна спеціальність	«Українська мова та література»
Освітня програма	«Українська мова і література»
Статус дисципліни	нормативна
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Історія української літературної мови**» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 «Середня освіта» предметної спеціальності «Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література»

Розробник: *Паніш В.А.* к.ф.н., доц., доцент кафедри української мови УжНУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови УжНУ

Протокол № 9 від 29 червня 2021 року

Завідувач кафедри

(підпис) _____ (Венжинович Н.Ф.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол №4 від « 30 » червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Шаркань В.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>Гуманітарні науки</u>	нормативна	
	Напрямок підготовки <u>0203 «Філологія»</u>		
Модулів – 2	Спеціальність: <u>6.020303 «Українська мова та література»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферати</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	
Усього годин для денної форми навчання: 120 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		36 год.	
		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія української літературної мови» є формування особистості компетентного фахівця, здатного вирішувати професійні завдання в галузі філології.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів **(ЗК-1)**;
- знання і розуміння професії та предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять **(ЗК-2)**;
- здатність спілкуватися державною мовою, вміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне й писемне мовлення **(ЗК-3)**;
- здатність вчитися і бути готовим до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації **(ЗК4)**;
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології **(ЗК-5)**;
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення **(ЗК-7)**;
- уміння спілкуватися з нефахівцями, виявляти певні навички викладання **(ЗК-8)**.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія української літературної мови» є опанування таких навчальних дисциплін (НД):

ННД 1.1.1.01. Історія та культура України.

ДФП 1.1.2.02. Старослов'янська мова.

ДФП 1.1.2.12. Історична граматики

4. ОЧІКУВАНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Історія української літературної мови» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія української літературної мови»:

- здатність практично користуватися мовною системою відповідно до норм конкретної мови і культури на основі здобутих знань про рівневу структуру цієї системи та усвідомлення особливостей мовних явищ **(ПК-1)**;
- поєднання розуміння, сприйнятливості і знань; здатність планувати зміни для удосконалення систем; розроблення нових систем; засвоєння основ базових знань із професії; формування професійних якостей вчителя української мови і літератури **(ПК10)**;
- досконале усне і писемне спілкування рідною мовою; знання іншої мови **(ПК-11)**;
- елементарні комп'ютерні навички; здатність і готовність застосовувати технічні методи та засоби у навчально-виховній діяльності **(ПК-12)**;

– навички управління інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо) (ПК-13).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Під час навчання використовуються такі методи: 1) забезпечення опанування навчального предмета (словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні); 2) стимулювання та мотивації навчально-наукової діяльності (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження тощо); 3) методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з «Історія української літературної мови» є: поточний контроль на лабораторних заняттях, тематичний контроль за результатами самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також підсумковий контроль – у вигляді модульної контрольної роботи та усного екзамену з елементами тестів. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю усна або письмова з наступними видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, індивідуальна або групова презентація виконаного завдання, аналіз наукових ситуацій (представлених у вигляді текстового, графічного та усного матеріалу).

Форма модульного контролю: контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит, оцінка за який може бути виставлена за результатами підсумкового рейтингового балу, набраного студентом при поточному контролі на лабораторних заняттях, тематичному контролі, за результатами самостійної, індивідуальної роботи й підсумкової модульної контрольної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2		Змістовий модуль № 3		Змістовий модуль № 4	Змістовий модуль № 5	Змістовий модуль № 6	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
8	12	8	12	12	12	12	12	12	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Оцінка відмінно (А) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою. Оцінка добре (В) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою. Оцінка добре (С) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності. Оцінка задовільно (D) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього

розуміння програмного матеріалу. Оцінка задовільно (E) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента. Оцінка незадовільно (FX) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні. Оцінка незадовільно (F) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь серйозний елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань студентів дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Загальна кількість балів, яку може отримати студент – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт. Отримані бали переводяться також в оцінку за чотирибальною національною шкалою «Відмінно» отримує студент за відмінне виконання роботи та відповіді без істотних помилок та огріхів (90-100 балів). «Добре» студент отримує якщо робота виконана правильно, але допущені незначні помилки, що істотно не впливають на результат контрольної роботи (74-89 балів). «Задовільно» отримує студент якщо робота виконана не в повному обсязі, допущена певна кількість помилок та неточностей, відсутні висновки за виконаними розрахунками (60-73 бали). «Незадовільно» отримує студент у разі допущення великої кількості помилок (менше 60 балів), що потребує додаткового опрацювання навчального матеріалу для отримання позитивної оцінки.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Історія української літературної мови» розрахована на один семестр навчання та передбачає комплексне вивчення вирішальних етапів становлення української мови, основні напрямки формування загальної теорії мови, основні поняття та моделі комунікації. Ознайомлює студентів із змістом основних принципів історії та теорії мови

як теоретичного підґрунтя в практичній діяльності філолога. Дисципліна складається з кількох змістових блоків, які орієнтують майбутніх фахівців уміти застосовувати здобуті знання в науковій практиці, зокрема обов'язково передбачені такі основні тематичні компоненти: 1) періодизація української літературної мови; 2) етапи розвитку і становлення української літературної мови; 3) роль відомих діячів у розвитку мови; 4) вплив державної політики на розвиток мови; 5) державність української мови.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ. Періодизація історії української літературної мови. Староукраїнська літературна мова IX – початку XIV століття.

Тема 1. Вступ. Періодизація історії української літературної мови.

Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови, його зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Розмежування понять „літературна мова”, „мова художньої літератури”, „народнорозмовна мова”, „книжна мова”. Походження української мови (різні погляди мовознавців на цю проблему). Джерела та найголовніша література з історії української літературної мови. Періодизація історії української літературної мови.

Тема 2. Староукраїнська літературна мова IX – початку XIV століття.

Походження письма у східних слов'ян за новими науковими даними. Типи і стилі староукраїнської писемної мови. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах: *науково-юридична і канцелярсько-ділова сфери* („Руська правда”, грамоти з різних територій Київської Русі, договори руських князів з іншими народами); *літописна література* („Повість минулих літ”, „Перший Київський літопис”), *художня спадщина* („Слово о полку Ігоревім”), *епістолярна спадщина* („Новгородські берестяні грамоти”, „Звенигородські берестяні грамоти”), *повчальна (дидактична) література* („Повчання” князя Володимира Мономаха). Літературно-писемна мова в період роздроблення Київської Русі. Мовні особливості „Галицько-Волинського літопису”.

Змістовий модуль 2. Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV – середина XVIII століття).

Тема 3. Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV – XVIII століття). Литовсько-польська доба (1350-1650 рр.).

Формування української народності та її мови. Два типи мови цього періоду. Особливості мови грамот XIV-XV ст. Другий південно-слов'янський вплив на українську мову в XIV-XVI ст. Мовні особливості „Пересопницького Євангелія” 1556 р. Розвиток літературно-писемної мови у середині XVI - до середини XVII ст. Мова актово-урядових документів, художньої, літописної, наукової літератури XVI-XVII ст. Мовні особливості перших публікацій українських народних пісень. Розвиток шкільної освіти та книгодрукування на Україні у цей період. Перший слов'янський „Буквар” І. Федорова. Діяльність Києво-Могилянської академії. Мовні особливості творів полемічної літератури (І. Вишенський, І. Борецький, З. Копистенський та ін.). Зародження української граматичної науки та лексикографії.

Тема 4. Українська літературна мова початкового періоду формування її на народнорозмовній основі. Козацька доба (1648-1780).

Історичні умови формування української літературної мови на народнорозмовній основі, основні тенденції її розвитку. Бурхливий розвиток українського фольклору і його вплив на тогочасну українську мову. Розвиток церковно-ораторської прози II половини XVII століття. Мовні особливості державно-дипломатичних документів, літописної та художньої літератури (кінець XVII - початок XVIII століття). Г.С. Сковорода в історії української літературної мови. Графічна реформа Петра I (1708р.). Причини занепаду старої української літературної мови.

Змістовий модуль 3. Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття.

Тема 5. Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття до 40-х років.

Мовні особливості творів І.П. Котляревського, його значення в історії української літературної мови. Розвиток української літературної мови за час від І.П. Котляревського до Т.Г. Шевченка. Мовні особливості творів П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка, поетів-романтиків. Полеміка навколо питання про українську літературу на народній мовній основі. Перші спроби української публіцистики та перші переклади українською мовою. Перша граматики української мови О. Павловського (1818 р.). Граматики та лексикографія цього періоду. Розвиток літературної мови в Галичині у I половині XIX століття. Мовні особливості „Русалки Дністрової”.

Тема 6: Т.Г. Шевченко – основоположник української літературної мови. Мова творів Т.Г. Шевченка.

Мовностилістичні особливості творів Т.Г. Шевченка. Лексика та фразеологія, вжита у поезії Т.Г. Шевченка. Морфологічні, синтаксичні та фонетичні особливості творів поета.

Змістовий модуль 4. Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.

Тема 7. Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.

Загальна характеристика розвитку української літературної мови II пол. XIX - початку XX ст. Розвиток основних стилів української літературної мови у цей період. Роль українських письменників у розвитку української літературної мови за створення єдиної літературної мови Східної і Західної України. Відображення стилістичної різноманітності літературної мови і особливостей мови різних соціальних верств у художній літературі середини XIX - початку XX ст. (М. Вовчок, Л. Глібов, І. Нечуй - Левицький, М. Старицький, П. Мирний, П. Куліш, І. Франко, І. Тобілевич, Л. Українка, М. Коцюбинський, В. Стефаник, О. Кобилянська). Значення П. Куліша в історії української літературної мови. Граматики на східноукраїнській та західноукраїнській мовній основі II пол. XIX - поч. XX ст. Правописні системи цього періоду. Лексикографія II пол. XIX - початку XX ст. Значення Б. Грінченка в історії української літературної мови.

Змістовий модуль 5. Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. – довоєнний період).

Тема 8. Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. – довоєнний період).

Загальна характеристика розвитку української літературної мови середини й кінця XX ст. Мовні особливості творів письменників 20-40-х рр. XX ст. (К. Поліщук, І. Кулик, О. Олесь, П. Тичина, М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Хвильовий, М. Куліш, Т. Осьмачка, М. Бажан, В. Сосюра, О. Довженко, В. Підмогильний, Ю. Яновський).

Змістовий модуль 6. Українська літературна мова кінця XX століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності.

Тема 9. Українська літературна мова кінця XX століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності.

Розвиток правописної системи у цей період. Розвиток українського мовознавства у 60-80-і рр. Мовні особливості творів письменників 40-90-х рр. XX ст. (А.Малишко, Богдан-Ігор Антонич, Ю. Клен, І. Багряний, У. Самчук, К. Гренивцева, І. Драч, О. Гончар, О. Довженко, О. Вишня, І. Кочерга, Є. Маланюк, В. Симоненко, Л. Костенко, Олійник, М. Вінграновський, В. Стус, Д. Павличко, Є. Гуцало, Ю. Мушкетик, В. Шевчук, Віра Вовк, Е. Андіївська. Державність

української мови. Закон про мови в УРСР (1989р.). Розширення сфер функціонування української мови на всіх рівнях державного і суспільного життя.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ. Періодизація історії української літературної мови. Староукраїнська літературна мова IX – початку XIV століття.												
Тема 1. Вступ. Періодизація історії української літературної мови.	10	2	-	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 2. Староукраїнська літературна мова IX – початку XIV століття.	6	2	2	-	-	2	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	16	4	2	-	-	10	16	2	2	-	-	12
Змістовий модуль 2. Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV – середина XVIII століття).												
Тема 3. Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV – XVIII століття). Литовсько-польська доба (1350-1650 рр.).	6	4	2	-	-	-	6	2	2	-	-	2
Тема 4. Українська літературна мова початкового періоду формування її на народно-розмовній основі. Козацька доба (1648-1780 рр.).	8	4	-	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	14	8	2	-	-	4	14	2	2			10
Усього годин	30	12	4			14	30	4	4			22
Модуль 2												

Змістовий модуль 3. Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття.													
Тема 5. Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття до 40-х років.	10	4	2	-	-	4	10	2	-	-	-	-	8
Тема 6. Т.Г. Шевченко – основоположник української літературної мови. Мова творів Т.Г. Шевченка.	6	4	-	-	-	2	6	-	-	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	16	8	2	-	-	6	16	2	-	-	-	-	14
Змістовий модуль 4. Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.													
Тема 7. Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.	14	4	2	-	-	8	14	-	-	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 4	14	4	2			8	14	-	-	-	-	-	14
Усього годин	30	12	4			14	30	2	-	-	-	-	28
Модуль 3													
Змістовий модуль 5. Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. – довоєнний період).													
Тема 8. Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. – довоєнний період).	16	6		-	-	8	16	-	-	-	-	-	16
Разом за змістовим модулем 5	14	6		-	-	8	16	-	-	-	-	-	16
Змістовий модуль 6. Українська літературна мова кінця XX століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності.													
Тема 9. Українська літературна мова кінця XX століття	14	6		-	-	6	14	-	-	-	-	-	14

(40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби дер-жавності.												
Разом за змістовим модулем 6	14	6		-	-	6	14	-	-	-	-	14
Усього годин	26	12				14	30	-	-	-	-	30

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Періодизація історії української літературної мови. Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови, його зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Розмежування понять „літературна мова”, „мова художньої літератури”, „народнороз-мовна мова”, „книжна мова”. Походження української мови (різні погляди мовознавців на цю роблему). Джерела та найголовніша література з історії української літературної мови. Періодизація історії української літературної мови.	2
2	Староукраїнська літературна мова (IX – початку XIV ст.). Походження письма у східних слов'ян за новими науковими даними. Типи і стилі староукраїнської писемної мови. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах: науково-юридична і канцелярсько-ділова сфери („Руська правда”, грамоти з різних територій Київської Русі, договори руських князів з іншими народами); літописна література („Повість минулих літ”, „Перший Київський літопис”), художня спадщина („Слово о полку Ігоревім”), епістолярна спадщина („Новгородські берестяні грамоти”, „Звенигородські берестяні грамоти”), повчальна (дидактична) література („Повчення” князя Володимира Мономаха). Літературно-писемна мова в період роздроблення Київської Русі. Мовні особливості „Галицько-Волинського літопису”.	2
3	Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV–XVIII століття). Литовсько-польська доба (1350-1650 рр.). Формування української народності та її мови. Два типи мови цього періоду. Особливості мови грамот XIV-XV ст. Другий південно-слов'янський вплив на українську мову в XIV-XVI ст. Мовні особливості „Пересоп-ницького Євангелія” 1556 р. Розвиток літературно-писемної мови у середині XVI - до середині XVII ст. Мова актово-урядових документів, художньої, літописної, наукової літератури XVI-XVII ст. Мовні особливості перших публікацій	4

	українських народних пісень. Розвиток шкільної освіти та книгодрукування на Україні у цей період. Перший слов'янський „Буквар” І. Федорова. Діяльність Києво-Могилянської академії. Мовні особливості творів полемічної літератури (І. Вишенський, І. Борецький, З. Копистенський та ін.). Зародження української граматичної науки та лексикографії.	
4	Українська літературна мова початкового періоду формування її на народнорозмовній основі. Козацька доба (1648-1780 рр.) (4 години). Історичні умови формування української літературної мови на народнорозмовній основі, основні тенденції її розвитку. Бурхливий розвиток українського фольклору і його вплив на тогочасну українську мову. Розвиток церковно-ораторської прози II половини XVII століття. Мовні особливості державно-дипломатичних документів, літописної та художньої літератури (кінець XVII - початок XVIII століття). Г.С. Сковорода в історії української літературної мови. Графічна реформа Петра I (1708р.). Причини занепаду старої української літературної мови.	4
5	Нова українська літературна мова кінця XVIII – початку XIX століття до 40-х років. Мовні особливості творів І.П. Котляревського, його значення в історії української літературної мови. Розвиток української літературної мови за час від І.П. Котляревського до Т.Г. Шевченка. Мовні особливості творів П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка, поетів-романтиків. Полеміка навколо питання про українську літературу на народній мовній основі. Перші спроби української публіцистики та перші переклади українською мовою. Перша граматики української мови О. Павловського (1818 р.). Граматики та лексикографія цього періоду. Розвиток літературної мови в Галичині у I половині XIX століття. Мовні особливості „Русалки Дністрової”.	4
6	Т.Г. Шевченко – основоположник української літературної мови. Мова творів Т.Г. Шевченка. Мовностилістичні особливості творів Т.Г. Шевченка. Лексика та фразеологія, вжита у поезії Т.Г. Шевченка. Морфологічні, синтаксичні та фонетичні особливості творів поета.	4
7	Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття. Загальна характеристика розвитку української літературної мови II пол. XIX - початку XX ст. Розвиток основних стилів української літературної мови у цей період. Роль українських письменників у розвитку української літературної мови за створення єдиної літературної мови Східної і Західної України. Відображення стилістичної різноманітності літературної мови і особливостей мови різних соціальних верств у художній літературі середини XIX - початку XX ст. (М. Вовчок, Л. Глібов, І. Нечуй - Левицький, М. Старицький, П. Мирний, П. Куліш, І. Франко, І. Тобілевич, Л. Українка, М. Коцюбинський,	4

	В. Стефанік, О. Кобилянська). Значення П. Куліша в історії української літературної мови. Граматики на східноукраїнській та західноукраїнській мовній основі II пол. XIX - поч. XX ст. Правописні системи цього періоду. Лексикографія II пол. XIX - початку XX ст. Значення Б. Грінченка в історії української літературної мови.	
8	Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. - довоєнний період). Загальна характеристика розвитку української літературної мови середини й кінця XX ст. Мовні особливості творів письменників 20-40-х рр. XX ст. (К. Поліщук, І. Кулик, О. Олесь, П. Тичина, М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Хвильовий, М. Куліш, Т. Осьмачка, М. Бажан, В. Сосюра, О. Довженко, В. Підмогильний, Ю. Яновський).	6
9	Українська літературна мова кінця XX століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності. Розвиток правописної системи у цей період. Розвиток українського мовознавства у 60-80-і рр. Мовні особливості творів письменників 40-90-х рр. XX ст. (А.Малишко, Богдан-Ігор Антонич, Ю. Клен, І. Багрянний, У. Самчук, К. Гренивичева, О. Зуєвський, І. Драч, О. Гончар, О. Довженко, М. Стельмах, О. Ільченко, П. Загребельний, Г. Тютюнник, Б. Антоненко-Давидович, О. Копиленко, А. Головка, Л. Первомайський, З. Тулуб, О. Вишня, І. Кочерга, Є. Маланюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, Б. Олійник, М. Вінграновський, В. Стус, Д. Павличко, Є. Гуцало, Ю. Мушкетик, В. Шевчук, Віра Вовк, Е. Андієвська, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак). Державність української мови. Закон про мови в УРСР (1989р.). Розширення сфер функціонування української мови на всіх рівнях державного і суспільного життя.	6
Всього		36

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Староукраїнська літературна мова (IX – початку XIV ст.). 1. Походження письма у східних слов'ян за новими науковими даними. Типи і стилі староукраїнської писемної мови. 2. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах: науково-юридична і канцелярсько-ділова сфери („Руська правда”, грамоти з різних територій Київської Русі, договори руських князів з іншими народами); літописна література („Повість минулих літ”, „Перший Київський літопис”), художня спадщина („Слово о полку Ігоревім”), епістолярна спадщина („Новгородські берестяні грамоти”, „Звенигородські берестяні грамоти”), повчальна (дидактична) література („Повчання” князя Володимира Мономаха). 3. Літературно-писемна мова в період	2

	роздроблення Київської Русі. Мовні особливості „Галицько-Волинського літопису”.	
2	<p>Середньоукраїнська літературна мова (середина XIV–XVIII століття). Литовсько-польська доба (1350-1650 рр.).</p> <p>1. Формування української народності та її мови. Два типи мови цього періоду. 2. Особливості мови грамот XIV-XV ст. 3. Другий південно-слов'янський вплив на українську мову в XIV-XVI ст. Мовні особливості „Пересопницького Євангелія” 1556 р. 4. Розвиток літературно-писемної мови у середині XVI - до середині XVII ст. Мова актово-урядових документів, художньої, літописної, наукової літератури XVI-XVII ст. Мовні особливості перших публікацій українських народних пісень. Розвиток шкільної освіти та книгодрукування на Україні у цей період. Перший слов'янський „Буквар” І. Федорова. Діяльність Києво-Могилянської академії. Мовні особливості творів полемічної літератури (І. Вишенський, І. Борецький, З. Копистенський та ін.). Зародження української граматичної науки та лексикографії.</p>	2
3	<p>Розвиток української літературної мови за час від І.П. Котляревського до Т.Г. Шевченка.</p> <p>1. Мовні особливості творів І.П. Котляревського, його значення в історії української літературної мови. 2. Розвиток української літературної мови за час від І.П. Котляревського до Т.Г. Шевченка. Мовні особливості творів П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка, поетів-романтиків. 3. Полеміка навколо питання про українську літературу на народній мовній основі. Перші спроби української публіцистики та перші переклади українською мовою. Перша граматика української мови О. Павловського (1818 р.). Граматики та лексикографія цього періоду. 4. Розвиток літературної мови в Галичині у I половині XIX століття. Мовні особливості „Русалки Дністрової”.</p>	2
4	<p>Нова українська літературна мова кінця XIX – початку XX століття.</p> <p>1. Загальна характеристика розвитку української літературної мови II пол. XIX - початку XX ст. Розвиток основних стилів української літературної мови у цей період. Роль українських письменників у розвитку української літературної мови за створення єдиної літературної мови Східної і Західної України. 2. Відображення стилістичної різноманітності літературної мови і особливостей мови різних соціальних верств у художній літературі середини XIX - початку XX ст. (М. Вовчок, Л. Глібов, І. Нечуй - Левицький, М. Старицький, П. Мирний, П. Куліш, І. Франко, І. Тобілевич, Л. Українка, М. Коцюбинський, В. Стефаник, О. Кобилянська). Значення П. Куліша в історії української літературної мови. 3. Граматики на східноукраїнській та західноукраїнській мовній основі II пол. XIX - поч. XX ст. Правописні системи цього періоду. Лексикографія II пол. XIX - початку XX ст. Значення Б. Грінченка в історії української літературної мови.</p>	2
5	<p>Українська літературна мова кінця XX століття (20-40-і рр. - довоєнний період).</p> <p>1. Загальна характеристика розвитку української літературної</p>	2

	мови середини й кінця ХХ ст. 2. Мовні особливості творів письменників 20-40-х рр. ХХ ст. (К. Поліщук, І. Кулик, О. Олесь, П. Тичина, М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Хвильовий, М. Куліш, Т. Осьмачка, М. Бажан, В. Сосюра, О. Довженко, В. Підмогильний, Ю. Яновський).	
6	Українська літературна мова кінця ХХ століття (40-90-і рр. – воєнний та післявоєнний періоди). Українська літературна мова доби державності. 1. Розвиток правописної системи у цей період. Розвиток українського мовознавства у 60-80-і рр. 2. Мовні особливості творів письменників 40-90-х рр. ХХ ст. (А. Малишко, Богдан-Ігор Антонич, Ю. Клен, І. Багряний, У. Самчук, К. Греневичева, О. Зуєвський, І. Драч, О. Гончар, О. Довженко, М. Стельмах, О. Ільченко, П. Загребельний, Г. Тютюнник, Б. Антоненко-Давидович, О. Копиленко, А. Головка, Л. Первомайський, З. Тулуб, О. Вишня, І. Кочерга, Є. Маланюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, Б. Олійник, М. Вінграновський, В. Стус, Д. Павличко, Є. Гуцало, Ю. Мушкетик, В. Шевчук, Віра Вовк, Е. Андієвська, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак). Державність української мови. Закон про мови в УРСР (1989р.). 3. Розширення сфер функціонування української мови на всіх рівнях державного і суспільного життя.	2
Всього		12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Періодизація історії української літературної мови. Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови, його зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Розмежування понять „літературна мова”, „мова художньої літератури”, „народнорозмовна мова”, „книжна мова”. Походження української мови (різні погляди мовознавців на цю проблему). Джерела та найголовніша література з історії української літературної мови. Періодизація історії української літературної мови.	8

2	<p>Зародження граматичної науки та лексикографії на Україні у XVI – XVII столітті.</p> <p>Мовні особливості „Граматики словенської” Л.Зизанія (1596р.) та ”Граматики словенської” І. Ужевича (1643р.). ”ГраMATика словенська” М. Смотрицького (1619р.), її значення для розвитку української граматичної науки. Структура „Лексису” Л. Зизанія, його лексичні, морфологічні та фонетичні риси. ”Лексиконь славенороскій” П. Беринди (1627р.), його структура, реєстр, основні мовні особливості.</p> <p>Значення „Синоніми славеноросской” невідомого автора, „Лексикона латинського” Є. Славинецького, „Лексикона словено-латинського” Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського, „Розмови” (XVI ст.), „Семимовника” невідомих авторів для розвитку української лексикографії.</p>	2
3	<p>Староукраїнська літературна мова (IX – початку XIV ст.).</p> <p>1. Походження письма у східних слов'ян за новими науковими даними. Типи і стилі староукраїнської писемної мови. 2. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах: науково-юридична і канцелярсько-ділова сфери („Руська правда”, грамоти з різних територій Київської Русі, договори руських князів з іншими народами); літописна література („Повість минулих літ”, „Перший Київський літопис”), художня спадщина („Слово о полку Ігоревім”), епістолярна спадщина („Новгородські берестяні грамоти”, „Звенигородські берестяні грамоти”), повчальна (дидактична) література („Повчення” князя Володимира Мономаха). 3. Літературно-писемна мова в період роздроблення Київської Русі. Мовні особливості „Галицько-Волинського літопису”.</p>	2
4	<p>Українська літературна мова початкового періоду формування її на народнорозмовній основі. Козацька доба (1648-1780 рр.).</p> <p>Історичні умови формування української літературної мови на народнорозмовній основі, основні тенденції її розвитку. Бурхливий розвиток українського фольклору і його вплив на тогочасну українську мову. Розвиток церковно-ораторської прози II половини XVII століття. Графічна реформа Петра I (1708р.). Причини занепаду старої української літературної мови. Г.С. Сковорода в історії української літературної мови. Літописи Самовидця, С. Величка, Г. Граб'янки – пам'ятки історико-мемуарної прози кінця XVII – початку XVIII століття.</p>	2
5	<p>Мовностилістичні особливості творів І.П. Котляревського, його значення в історії української літературної мови.</p> <p>Мовностилістичні особливості поеми „Енеїда” та п'єси „Наталка-Полтавка”. Фонетична основа мови творів І.П.</p>	4

	Котляревського. Морфологічні та синтаксичні особливості творів письменника. Лексичні та фразеологічні особливості поеми „Енеїда” та п'єси „Наталка-Полтавка”.	
6	Т.Г. Шевченко – основоположник української літературної мови. Мова творів Т.Г. Шевченка. Мовностилістичні особливості творів Т.Г. Шевченка. Лексика та фразеологія, вжита у поезії Т.Г. Шевченка. Морфологічні, синтаксичні та фонетичні особливості творів поета.	2
7	Граматики-правописні питання та лексикографія XIX – початку XX століття. Правописні системи XIX – початку XX ст. Граматики на східноукраїнській та західноукраїнській мовній основі XIX – початку XX ст. Українська лексикографія XIX– початку XX ст.	2
8	„Словарь української мови” Б. Грінченка – вершина українського словникарства кінця XIX – початку XX століття. З історії створення словника. Основні принципи добору й опрацювання реєстру. Основні характеристики словника: тип, способи побудови реєстру. Морфологічні особливості слів, відбиті у словнику. Фонетичні варіанти у „Словарі”.	2
9	Розвиток наукового та публіцистичного стилів у кінці XIX – початку XX століття. Наукові розвідки та монографічні дослідження кінця XIX – початку XX століття. Наукові, публіцистичні та літературно-критичні статті цього періоду. Роль І. Франка у розвитку наукового та публіцистичного стилів.	4
10	Відображення української літературної мови в українській художній літературі 20-40-х рр. XX століття. Загальна характеристика розвитку української літературної мови середини й кінця XX ст. Мовні особливості творів письменників 20-40-х рр. XX ст. (К. Поліщук, І. Кулик, О. Олесь, П. Тичина, М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Хвильовий, М. Куліш, Т. Осьмачка, М. Бажан, В. Сосюра, О. Довженко, В. Підмогильний, Ю. Яновський).	8
11	Відображення української літературної мови в українській художній літературі 40-90-х рр. XX століття. Розвиток правописної системи у цей період. Розвиток українського мовознавства у 60-80-і рр. Мовні особливості творів письменників 40-90-х рр. XX ст. (А. Малишко, Богдан-Ігор Антонич, Ю. Клен, І. Багряний, У. Самчук, К.Гренивцева, О. Зуєвський, І. Драч, О. Гончар, О. Довженко, М. Стельмах, О. Ільченко, П. Загребельний, Г. Тютюнник, Б. Антоненко-Давидович, О. Копиленко, А. Головка, Л. Первомайський, З. Тулуб, О. Вишня, І. Кочерга, Є. Маланюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, Б. Олійник, М. Вінграновський, В. Стус, Д. Павличко, Є. Гуцало, Ю. Мушкетик, В. Шевчук, Віра Вовк, Е.	6

	Андієвська, Ю. Гарнавський, Б. Рубчак).	
Всього		42

8. Індивідуальні завдання

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

І. Опрацювати запропоновану літературу. Зробити конспект рекомендованих статей:

1. Богдан С. «До когось любого і дорогого, і славного...» (семантико-синтаксичний феномен листів Л. Українки до О. Кобилянської) / С. Богдан // Дивослово. – 1994. – № 2. – С. 15-20.
2. Богдан С. «Листи її, наче сплески світла...» / С. Богдан // Дивослово. – 2002. – № 3. – С. 14-16.
3. Богдан С. «Озовись до мене хоч інколи...» (Мовноповедінковий статус Шевченкових адресантів) / С. Богдан // Дивослово. – 2000. – № 5. – С. 15-20.
4. Богдан С. Стереотипи мовної поведінки Павла Тичини в інтимному листуванні / С. Богдан // Дивослово. – 2008. – № 5. – С. 35-43.
5. Браїло Ю. Семантико-стилістичні інтерпретації християнських теонімів у поезії В. Стуса/ Ю. Браїло // Дивослово. – 2005. – № 1. – С. 44-48.
6. Братусь М. Кольористичний епітет як ознака тоталітарної доби (За творами Івана Багряного) / М. Братусь // Дивослово. – 2001. – № 5. – С. 14-15.
7. Бурячок А.А. Про концепцію нової редакції українського правопису / А.А. Бурячок // Мовознавство. – 1995. – № 1. – С. 16-19.
8. Ващенко В.С. Народно-образні слова у поезіях Т.Г. Шевченка / В.С. Ващенко // Мовознавство. – 1985. – № 2. – С. 33-37.
9. Висоцький С.О. Київська писемна школа в XI-XII ст. / С.О. Висоцький // Мовознавство. – 1993. – № 4. – С. 3-12.
10. Вітренко Р.І. „Україно! Ти – моя молитва...” / Р.І. Вітренко // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 12. – С. 21-31.
11. Воронич Г. Четвя Мінея 1489 року: українсько-білоруська мовна дискусія / Г. Воронич // Українська мова. – 2008. – № 3. – С. 41-47.
12. Галич В. Асоціоніми в поезиці О. Гончара / В. Галич // Дивослово. – 1995. – № 4. – С. 23-26.
13. Гнатюк І. Мова і стиль науково-популярних праць Лесі Українки / І. Гнатюк // Українська мова. – 2006. – № 4. – С. 18-24.
14. Гнатюк Л. То якою ж мовою писав Григорій Сковорода? (Погляд крізь призму ста років української мовної свідомості) / Л. Гнатюк // Дивослово. – 2006. – № 3. – С. 44-48.
15. Гнатюк Л. Філософія слова Григорія Сковороди / Л. Гнатюк // Українська мова. – 2002. – № 1. – С. 63-70.
16. Грищенко А. О.Н. Синявський: місце в історії українського мовознавства / А. Грищенко // Українська мова. – 2005. – № 4. – С. 22-61.
17. Гут Н. Дієслова говоріння в авторських ремарках роману Григорія Тютюнника „Вир” / Н. Гут // Дивослово. – 2007. – № 6. – С. 39-41.
18. Дрофань Л. Олена Пчілка. Спроба осмислення творчого доробку письменниці / Л. Дрофань // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 10. – С. 83-87.
19. Єрмоленко С.Я. Неокраєне крило слова / С.Я. Єрмоленко // Мовознавство. – 1989. – № 2. – С. 21-31.
20. Єщенко Н. Локативні номінативи у ранній поезії Тараса Шевченка (семантико-стилістичний аналіз лексем на позначення простору) / Н. Єщенко // Українська мова. – 2005. – № 4. – С. 94-105.
21. Жовтобрюх М.А. Євген Костянтинівич Тимченко – вчений і педагог / М.А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1991. – № 5. – С. 63-70.
22. Забужко Н.Я. Вивчення роману Ліни Костенко "Маруся Чурай" / Н.Я. Забужко

- // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 11. – С. 14-23.
23. Калита О. Іронічні тропи в текстах сучасних українських письменників / О. Калита // Дивослово. – 2008. – № 4. – С. 38-41.
 24. Каустов А. Зооморфічна символіка у філософських творах Г.С. Сковороди / А. Каустов // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 1. – С. 11-16.
 25. Коломієць М.П. Фразеологічна синоніміка мови творів Т. Шевченка / М.П. Коломієць // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 3-4. – С. 40-43.
 26. Коломієць М.П. Семантико-стилістичні функції фразеологічних синонімів у поезіях Т.Г. Шевченка / М.П. Коломієць // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С. 33-38.
 27. Коляденко О. Когнітивна метафора як засіб об'єктивації концепту „страх” у творах М. Коцюбинського / О. Коляденко // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 39-46.
 28. Копиленко Н.Б. З історії «Словаря української мови» Б. Грінченка / Н.Б. Копиленко // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 7. – С. 60-63.
 29. Кравченко-Дзондза О. Мовностилістичні особливості прози Б. Лепкого / О. Кравченко-Дзондза // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 9-11.
 30. Купчинський О.А. П'ять староукраїнських грамот XIV ст. / О.А. Купчинський // Мовознавство. – 1986. – № 1. – С. 59-65.
 31. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє – видатна пам'ятка українського відродження XVI ст. / А. Матвієнко // Дивослово. – 2004. – № 5. – С. 31-34.
 32. Матвіяс І. Внесок І. Франка в українську літературну мову / І. Матвіяс // Українська мова. – 2002. – № 1. – С. 71-77.
 33. Матвіяс І.Г. Діалектна основа мови поезії Тараса Шевченка / І. Матвіяс // Мовознавство. – 2002. – № 1. – С. 11-16.
 34. Матвіяс І.Г. Творчість Івана Франка на тлі історії української літературної мови / І. Матвіяс // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 18-24.
 35. Матвіяс І. Діалектна основа мови в творах Пантелеймона Куліша / І. Матвіяс // Українська мова. – 2008. – № 1. – С. 95-99.
 36. Матвіяс І. Роль говорів у мовотворчості Бориса Грінченка / І. Матвіяс // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 10-16.
 37. Мацько Л.І. Уся сила і вся краса нашої мови тільки йому одному відкрилися / Л.І. Мацько // Мовознавство. – 1989. – № 2. – С. 18-25.
 38. Мацько Л. Українська мова в кінці XX ст. (Зміни в лексиці) / Л. Мацько // Дивослово. – 2000. – № 4. – С. 15-20.
 39. Мацько Л. Пантелеймон Куліш в історії української літературної мови / Л. Мацько // Дивослово. – 2000. – № 8. – С. 21-25.
 40. Мацько Л., Сидоренко О. Мовотворчість Лесі Українки / Л. Мацько // Дивослово. – 2002. – № 3. – С. 14-16.
 41. Мацько Л. Українська мова у наукових поглядах Михайла Грушевського / Л. Мацько // Українська мова. – 2003. – № 2. – С. 23-33.
 42. Мельник Л. Вивчення листів Миколи Куліша в мовно-етичному аспекті / Л. Мельник // Дивослово. – 2009. – № 5. – С. 34-36.
 43. Мельничук О.С. Питання початкового розвитку східнослов'янської писемності / О.С. Мельничук // Мовознавство. – 1985. – № 2. – С. 17-23.
 44. Міщук У. Поетична мова як репрезентант мовної особистості автора (на основі творчості Ліни Костенко та Василя Стуса) / У. Міщук // Українська мова. – 2008. – № 2. – С. 89-100.
 45. Мовчун П. Фонетичні варіанти у «Словарі української мови» за ред. Б.Грінченка / П. Мовчун // Дивослово. – 1994. – № 9. – С. 9-12.
 46. Мойсієнко А. Порівняння в системі Шевченкового вірша / А. Мойсієнко // Дивослово. – 1996. – № 3. – С. 25-30.

47. Мойсієнко В.М. Про національний статус „руської мови” в часи Великого князівства Литовського та Речі Посполитої / А. Мойсієнко // Мовознавство. – 2005. – № 2. – С. 67-82.
48. Наконечний М.Ф. Г. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови / М.Ф. Наконечний // Мовознавство. – 1990. – № 2. – С. 63-70.
49. Невоїт В.І. До питання взаємодії давньоруської та старослов'янської мов / В.І. Невоїт // Мовознавство. – 1990. – № 3. – С. 31-36.
50. Німчук В.В. Берестянські грамоти в Україні / В.В. Німчук // Мовознавство. – 1992. – № 6. – С. 11-15.
51. Німчук В.В. Українська мова в Київському псалтирі 1397 р. / В.В. Німчук // Мовознавство. – 1993. – № 5. – С. 9-21.
52. Німчук В. „Ювілейна” атака на „Слово о полку Ігоревім” / В.В. Німчук // Українська мова. – 2002. – № 1. – С. 3-17.
53. Німчук В. Ю. Шевельов і проблеми нашого правопису (до 100-річчя від дня народження Ю. Шевельова) / В.В. Німчук // Українська мова. – 2009. – № 2. – С. 95-101.
54. Оголовець А. Лексика Кольору й освітленості в романі „Хіба ревуть воли, як ясла повні?” / А. Оголовець // Дивослово. – 2005. – № 11. – С. 25-28.
55. Омелич І. Подвійна актуалізація фразеологізмів у творах І.С. Нечуя-Левицького / І. Омелич // Українська мова. – 2003. – № 2. – С. 94-101.
56. Охріменко П.П. Як читати „Слово о полку Ігоревім” у наближенні до оригіналу” / П.П. Охріменко // Українська мова і література в школі. – № 6. – 1988. – С. 32-37.
57. Пелюх Т.Г. Назви форм ліків та лікарських препаратів у лікарських порадицях XVI-XVIII ст. / Т.Г. Пелюх // Мовознавство. – 2001. – № 4. – С. 33-39.
58. Петленко Л. Кольороепітети у прозі Григора Тютюнника / Л. Петленко // Дивослово. – 2009. – № 3. – С. 16-19.
59. Пилинський М.М., Лепець К.Н. Невмируща сила слова (до 170-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка) / М.М. Пилинський, К. Лепець // Мовознавство. – 1984. – № 3. – С. 18-26.
60. Півторак Г.П. Виникнення писемності у східних слов'ян за сучасними науковими даними / Г.П. Півторак // Мовознавство. – № 6. – 1984. – С. 9-22.
61. Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві Литовському і проблема розмежування українських та білоруських писемних пам'яток / Г.П. Півторак // Мовознавство. – 2005. – № 3-4. – С.80-84.
62. Рождественська Т.В. Основні етапи розвитку східнослов'янської писемності та давньоруської епіграфіки / Т.В. Рождественська // Мовознавство. – 1985. – № 5. – С. 21-28.
63. Русанівський В.М. Народнопоетичні та індивідуально-творчі складники Шевченкової мови / В.М. Русанівський // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 3-4. – С. 36-40.
64. Русанівський В.М. Українська літературна мова в першій чверті ХХ століття / В.М. Русанівський // Мовознавство. – 2001. – № 6. – С. 12-16.
65. Самчук Л. „Не перестану працювати, поки живу” / Л. Самчук // Дивослово. – 2004. – № 3. – С. 65-69.
66. Сачко М. Подвійне наголошування непохідних прикметників у поезії Лесі Українки / М. Сачко // Дивослово. – 2007. – № 6. – С. 36-38.
67. Сидяченко Н.Г. Мова Михайла Стельмаха / Н.Г. Сидяченко // Мовознавство. – 1992. – № 6. – С. 35-41.
68. Скляренко В.Г. „Темні місця” в „Слові о полку Ігоревім” / В.Г. Скляренко // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 3-11.

69. Скляренко В.Г. „Темні місця” в „Слові о полку Ігоревім” / В.Г. Скляренко // Мовознавство. – 2001. – № 2. – С. 3-12.
70. Скляренко В.Г. „Темні місця” в „Слові о полку Ігоревім” / В.Г. Скляренко // Мовознавство. – 2001. – № 6. – С. 17-26.
71. Скляренко В.Г. „Темні місця” в „Слові о полку Ігоревім” / В.Г. Скляренко // Мовознавство. – 2002. – № 1. – С. 3-10.
72. Скляренко В.Г. „Темні місця” в „Слові о полку Ігоревім” / В.Г. Скляренко // Мовознавство. – 2008. – № 2-3. – С. 3-12.
73. Спрішевська В.В. Наголошення прикметників в „Енеїді” І. Котляревського / В.В. Спрішевська // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 36-46.
74. Ставицька Л.О. „...Я тільки приніс тобі запах слова” / Л.О. Савицька // Мовознавство. – 1993. – № 6. – С. 28-34.
75. Ставицька Л.О. Серцем вистраждане слово / Л.О. Савицька // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С. 23-29.
76. Ставицька Л. Мовно-образна структура роману В. Підмогильного „Місто” / Л.О. Савицька // Дивослово. – 1999. – № 4. – С. 15-17.
77. Стишов О.А. Особливості розвитку лексичного складу української мови кінця ХХ ст. / О.А. Стишов // Мовознавство. – 1999. – № 1. – С. 7-21.
78. Стратулат Н.В. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови / Н.В. Стратулат // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 69-77.
79. Струганець Л. Олена Пчілка як мовна особистість / Л. Струганець // Дивослово. – 1995. – № 2. – С. 33-42.
80. Тихолоз Б. Моторозна магія тексту (Лінгвістичний аналіз поезії Івана Франка «Опівніч. Глухо. Зимно. Вітер висє...») / Б. Тихолоз // Дивослово. – 2003. – № 3. – С. 23-27.
81. Ткач Л. Академік Смаль-Стоцький (До 150-річчя від дня народження) / Л. Ткач // Дивослово. – 2009. – № 3. – С. 33-39.
82. Фаріон І. У фортеці Шевченкової мови / І. Фаріон // Дивослово. – 2002. – № 5. – С. 14-16.
83. Фаріон І. Франкова візія суспільного статусу руської мови в Галичині (Друга половина ХVІІІ – початок ХХ ст.) / І. Фаріон // Дивослово. – 2007. – № 3. – С. 23-27.
84. Фаріон І. Лінгвістичний феномен Маркіяна Шашкевича / І. Фаріон // Дивослово. – 2007. – № 10. – С. 38-44; 2007. – № 11. – С. 35-38.
85. Хом'як І. Взаємодія літературної мови і діалектів / І. Хом'як // Дивослово. – 2000. – № 10. – С. 12-14.
86. Чабаненко В. Питання історії української мови в листах А.Ю. Кримського до П.Г. Житецького / В.А. Чабаненко // Українська мова. – 2007. – № 3. – С. 17-26.
87. Чепіга І.П. Народнорозмовні елементи у мові українських ділових текстів ХVІІ-І пол. ХVІІІст. / І.П. Чепіга // Мовознавство. – 1992. – № 6. – С. 3-11.
88. Чепіга І. Деякі синтаксичні явища в мові Пересопницького Євангелія / І.П. Чепіга // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 31-34.
89. Чепіга І. Співвідношення літературно-писемного й народно-розмовного джерела в перших українських драматичних текстах (кінець ХVІ-ХVІІ ст.) / І.П. Чепіга // Українська мова. – 2003. – № 3. – С. 23-27.
90. Чехівський О.О. Мовностилістичні особливості поем Т. Шевченка «Наймичка», «Кавказ» / О.О. Чехівський // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 3-4. – С. 43-46.
91. Шалата М. Маркіян Шашкевич (До 180-річчя від дня народження) / М. Шалата // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 10. – С. 87-89.
92. Шевчук В. Мова й витворення культурних та духовних цінностей (ХVІІ-ХVІІІ

- ст.) / В. Шевчук // Дивослово. – 1996. – № 3. – С.16-22.
 93. Януш Я. Роль Михайла Старицького у розвитку літературної мови / Я. Януш // Дивослово. – 2002. – № 7. – С. 14-16.

II. Написати реферат на тему (за вибором студента):

1. Проблеми періодизації історії української літературної мови.
2. Питання походження письма в українців (різні погляди вчених на цю проблему).
3. "Слово о полку Ігоревім" – вершина літературно-писемної творчості періоду Київської Русі.
4. Особливості мови найважливіших пам'яток періоду Київської Русі.
5. Мова українських грамот 14-15 ст.
6. Мова полемічної літератури 16 - початку 17ст.
7. Аналіз найважливіших граматик кінця 16-17 ст.
8. Аналіз перших українських словників 16-17 ст.
9. Українське книгодрукування у світлі праць І. Огієнка.
10. Козацькі літописи, їх мова.
11. Роль фольклору в розвитку української літературної мови 16-17 ст.
12. І. Котляревський в історії української літературної мови.
13. Мовотворчість Григорія Сковороди.
14. Мова творів „Русалки Дністрової”.
15. Мова українських народних дум.
16. Граматика української мови О. Павловського.
17. Т.Г. Шевченко в історії української літературної мови.
18. Роль І. Франка в історії української літературної мови.
19. Роль словника української мови за редакцією Б. Грінченка.
20. Правописні системи на Україні у 19 ст.
21. Шляхи збагачення словникового складу української літературної мови за радянської доби.
22. Сучасні проблеми українського правопису.
23. Роль П. Куліша в історії української літературної мови.
24. Роль Л. Українки в історії української літературної мови.
25. Роль М. Коцюбинського в історії української літературної мови.
26. Роль П. Мирного в історії української літературної мови.
27. Роль І.С. Нечуя-Левицького в історії української літературної мови.
28. Роль І. Огієнка в історії української літературної мови.

Вимоги до оформлення рефератів: обсяг – 8-9 друкованих сторінок; 14 кегль, 1,5 інтервал, усі поля – 2 см.

9. Методи навчання

1. Словесні:
 - а) монологічні (розповідь, пояснення, лекція);
 - б) діалогічні (бесіда, робота з книгою).
2. Наочні:
 - а) спостереження, ілюстрування;
 - б) вправи різних типів.
3. Проблемно-пошукові:
 - а) самостійна робота;
 - б) узагальнення;
 - в) аргументування рішень.

10. Методи контролю

1. Опитування (усне або письмове).
2. Виконання практичних завдань.
3. Тестування.
4. Виконання комплексних контрольних робіт.

12. Методичне забезпечення

Статєєва В.І. Історія української літературної мови. Частна друга. Методичні розробки до практичних завдань, самостійної роботи, НДРС студентів філологічного факультету (спеціальність «Українська мова і література»). Ужгород, 2001. 120 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум / Н.Д. Бабич. – Львів, 1993.
2. Історія української мови. Хрестоматія. – К., 1996.
3. Кобилянський Б.В. Лекції з історії української літературної мови / Б.В. Кобилянський. – К., 1965.
4. Конобродська В.Л. Історія української літературної мови. Практичні заняття. Навчальний посібник / В.Л. Конобродська. – Житомир, 2002.
5. Крижко О.А. Історія української літературної мови. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник для студентів напряму «Філологія» / О.А. Крижко. – Бердянськ, 2008.
6. Крижко О.А. Тестові та контрольні завдання до курсу історії української літературної мови / О.А. Крижко. – К., 2000.
7. Крижко О.А. Українська лексикографія кінця 16 – II пол. 17 століття. Лекція для студентів філологічних факультетів / О.А. Крижко. – Бердянськ, 2003.
8. Левченко Г.А. Нариси з історії української літературної мови першої пол. XIX ст. / Г.А. Левченко. – К., 1946.
9. Курс історії української літературної мови / за ред. І.К. Білодіда. – Т.1. – К., 1958; – Т.2, 1961.
10. Ніка О.І. Історія української літературної мови. Навчальний посібник / О.І. Ніка. – К., 2005.
11. Плющ П.П. Історія української літературної мови / П.П. Плющ. – К., 1976.
12. Русанівський В.М. Історія української літературної мови / В.М. Русанівський. – К., 2001.
13. Тимошенко П.Д. Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови / П.Д. Тимошенко. – Ч.1. – К., 1959; Ч.2. – К., 1961.
14. Статєєва В.І. Історія української літературної мови. Навчально-методичний посібник / В.І. Стафєєва. – Ч. 1-2. – Ужгород, 2001.
15. Степаненко М. Історія української літературної мови / М. Степаненко. – К., 1998.

Допоміжна

1. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови / С.П. Бевзенко. – К., 1991.
2. Білодід І.К. Т.Г.Шевченко в історії української літературної мови / І.К. Білодід. – К., 1964.
3. Булаховський Л.А. Питання походження української мови / Л.А. Булаховський. – К., 1956.
4. Горбач О. Історія української мови / О. Горбач. – Мюнхен, 1992.
5. Горбач О. Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку / Резюме доповіді на МАУ / О. Горбач. – Львів, 1993.

6. Горещкий П.Й. Історія української лексикографії / П.Й. Горещкий. – К., 1963.
7. Гунський М., Ковальов П. Нариси з історії української мови / М. Гунський, П. Ковальов. – Львів, 1941.
8. Житецький П. Очерк літературної історії малоруського наречія / П. Житецький. – К., 1989.
9. Житецький П. «Енеїда» Котляревського й древнійший список її / П. Житецький. – К., 1900.
10. Жовтобрюх М.А. Мова української періодичної преси (кінець ХІХ – поч. ХХст.) / М.А. Жовтобрюх. – К., 1970.
11. Жовтобрюх М.А. Мова української преси / М.А. Жовтобрюх. – К., 1963.
12. Левченко Г.А. Нариси з історії української літературної мови першої пол. ХІХ ст. / Г.А. Левченко. – К., 1946.
13. Лексикон словенороський Памво Беринди / Підгот. до друку В.В. Німчука. – К., 1961.
14. Лексис Лаврентія Зизанія Синоніма славеноросская / Підгот. текстів пам'яток В.В. Німчука. – К., 1964.
15. Матвіяс І. Варіанти української літературної мови / І. Матвіяс. – К., 1998.
16. Москаленко А.А. Основні етапи розвитку української мови / А.А. Москаленко. – К., 1964.
17. Паламарчук Л.С. Українська радянська лексикографія (Питання історії, теорії та практики) / Л.С. Паламарчук. – К., 1978.
18. Передрієнко В.А. Формування української літературної мови ХVІІІ ст. на народній основі / В.А. Передрієнко. – К., 1979.
19. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. – К., 1993.
20. Русанівський В.М. Походження і розвиток східнослов'янських мов / В.М. Русанівський. – К., 1985.
21. Словник української мови / Уклад П. Білецький-Носенко. Підгот. до друку В.В. Німчука. – К., 1966.
22. Чапленко В. Історія нової української літературної мови / В. Чапленко. – Нью-Йорк, 1970.
23. Чорній С. Історія української літературної мови ХХ сторіччя / С. Чорній. – Мюнхен, 1975.
24. Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не відчоруська мова? / Ю. Шевельов. – К.: КМ Academis, 1994.

15. Інформаційні ресурси

1. bdpu.org – сайт бібліотеки БДПУ.
2. медіатека – методичний кабінет 56208.
3. izbornyk.org.ua/rusaniv/ru.htm. – Русанівський В.М. Історія української літературної мови / В.М. Русанівський. – К., 2001.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)